

forrásokért fizetett kamatfelárainak növekedését finanszírozza.

A kamatfelár 2-2,5 százalékpontos emelkedése azt jelenti, hogy egy 14 éves futamidejű svájcfrank-alapú hitel után az adósnak nem a hitelösszeg 12, hanem a 14-14,5 százalékát kell megfizetnie évente. Azaz mintegy ötödével magasabb lesz az adósságteher, mondjuk egy 5 millió forintos ilyen hitelnél 40 ezer forint helyett havi 48-50 ezer forint. Ugyane hitel esetében az adósságtehernek a forint-leértékelődés miatti emelkedése akkor ér el ugyanilyen mértékű – azaz havi 8-10 ezer forintos – növekedést, ha az árfolyamveszteség 20-25 százalékos.

Ha valaki 2007-ben vett fel svájcfrank-alapú hitelt, akkoriban az alpesi deviza árfolyama 155-160 forint volt. A jelenlegi hitelköltség-mutatók mellett a svájci frank 190-197 forintos árfolyama a választóvonal a tekintetben, hogy mi okozza a nagyobb többletterhet: az országgokkázati felár vagy az árfolyamváltozás. Ha a forint erősebb az említett sávnál – ez volt a helyzet lapzártakor –, akkor az országgokkázati felár miatti teheremelés értéke a magasabb, ha gyengébb, az árfolyamváltozás okozza a többletterhe nagyobb részét.

Gépjárműhiteleknel gyorsabban, rövidebb idő alatt érvényesül az országgokkázati felár miatti hiteldrágulás, mint a lakáshiteleknel. Ennek oka, hogy a gépjárműhiteleket finanszírozó lízingcégek és pénzintézetek rövidebb lejáratú forrásokból fedezik a kihelyezéseiket, mint a jelzáloghiteleket nyújtó bankok.

Az 6500 milliárd forintnyi lakossági devizahitel után összesen – a mai hitelköltség-mutatók és mondjuk 280 forintos euróárfolyam mellett – évi 200-230 milliárd forint a többletterhe a 2007. októberi-2008. szeptemberi időszakhoz képest, amikor 249 forint volt az euró kurzusa. Ebből 110-130 milliárd forint a kockázati felár emelkedésével, 90-100 milliárd pedig a forint gyengülésével magyarázható.

Az új jelzáloghitelek esetében a bankok nagyrészt érvényesítik a források megdrágulásának a terhet. A 9-10 százalék körüli teljeshiteldíj-mutató ugyanis csak úgy adódhat a svájci frank 0,4 százalékos alapkamata és a szokásos 2,5-3 százalék körüli kezelési költség mellett, ha egy bank azzal számol, hogy számára a forrás mintegy 5 százalékponttal drágább a svájci frank londoni pénzpiaci kamatánál.

A jegybanki alapkamat hétfői csökkentése a forint elmúlt három-négy hónapbeli erősödésének megállítással javítja a külkereskedelmi mérleget, és így idővel mérsékelheti a kockázati felarat.

Ha valaki azt próbálja megítélni, hogy ki gazdálkodható-e a terhek emelkedése egy átlagadós háztartásának 200 ezer forintnyi nettó havi jövedelméből, akkor abból kell kiindulnia, hogy a korábban 40 ezer forintos adósságteher helyett 55 ezerre hízó havi penzum megfizetése után a korábbi 160 ezer forint helyett 145 ezer forint marad. Ebből a csökkent összegből nemcsak a dráguló megélhetést kell finanszírozni (a 2009. januári 145-150 ezer forint 2010 végén csak 132 ezer forintot ér majd), de a kormány terveinek valóra válása esetén sokuknak havi 9-10 ezer forintját elviszi a vagyonadó is. Utóbbi családoknál a megélhetésre költhető összeg

így reálértéken mintegy 20 százalékkal, 160 ezerről 121 ezer forintra csökken.

A hitelteher megváltozása miatti jövedelemcsökkenés felét – a forint gyengülése miatti részt – illetően elvileg jogos az a felvetés, hogy aki kockáztat, az egye is meg, amit főzött. De a másik felére, az országgokkázat hatásainak veszélyeire senki sem hívta fel a figyelmet, legalábbis 2008 tavaszáig nem. A forintkötvényt piac 2008. márciusi egy-két napos befagyása, majd áprilisban az MNB-nek az állami kiadások évi 2000 milliárd forintos csökkentésére való felszólítása volt az első jel – de csak a vájt fülűek számára –, hogy a devizahitelek felvétele nagy kockázatokat hordozhat. Ezek miatt megfontolandó, hogy a vagyonadót csak a vagyontárgyak nettó – hitelekkel csökkentett – értéke alapján kelljen fizetni, és csak akkor kelljen bevallani, ha a nettó vagyonérték 30 millió forint feletti.

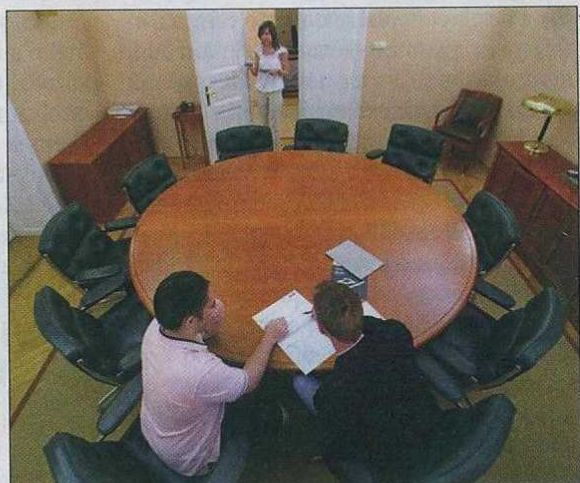
GIDAY ANDRÁS

LEÉRTÉKELŐDÖTT MAGÁNVAGYONOK

Privát szféra

A privátbankárok egy része kezd ráébredni, hogy muszáj felvilágosítani ügyfeleit befektetéseik valós kockázatairól. Máskülönben a válságban megtakarításaik ötödét is elvesztett kuncsaftok búcsút mondanak nekik.

Még többet kell kommunikálnunk az ügyfelekkel, még jobban hangsúlyozva, hogy minél magasabb az elvileg elérhető hozam, annál nagyobb a kockázat is – gyakorolt önkritikát szinte kivétel nélkül mind a tíz, a HVG megkeresésére válaszoló, tehetős hazai magánszemélyek vagyonát kezelő pénzintézet. Megfelelő tájékoztatással – s persze az ezt ösztönző banki érdekeltségi rendszerrel – talán elkerülhető lett volna, hogy a hazai magánvagyonok az amerikai Lehman Brothers brókerház tavaly szeptemberi becsődölése után jelentősen veszítsenek értékükből. Hogy összességében mekkora volt a leértékelődés, azt központi nyilvántartás híján lehetetlen megmondani, a bankok pedig számszerű adatokat nem kö-

Befektetési tanácsadás a Gutmann-nál. Kockázattaragás

zölnek. A legalább 10 millió forint haszonnal való megforgatását célzó úgynevezett privátbankári szolgáltatásokat elemző BloChamps Capital Pénzügyi Tanácsadó Zrt. azonban ügyfelenként legalább 20 szá-

zaléknyi átlagos vagyonszökkenést valószínűsített március közepéig (ekkor érte el a részvények és befektetési alapok árfolyama a válság alatti mélypontot), ami megfelel a nemzetközi trendnek. Nem kicsi a tét, a tavalyi év végén mintegy 36 ezer hazai ügyfélszámlán mintegy 1800 milliárd forintnyi megtakarítás szunnyadt (lásd táblázatunkat).

Az értékvesztés mértéke persze korántsem egyforma. Aki pénzét kizárólag vagy döntő mértékben részvényekben tartotta, az több mint 50 százalékos mínuszba kerülhetett, s e veszteség az utóbbi hónapok drágulásai ellenére még most is tetemes. A legkevésbé rizikósnak számító bankbetéteket, állampapírokat előnyben részesítők ugyanakkor akár még néhány százalékpontos haszonra is szert tehetnek. Mint például a legóvatosabbnak bizonyult MKB Bank kuncsaftjai, akiknek portfóliójában a részvények és az azokba fektetett alapok jegyeinek aránya még a tíz százalékot sem érte el. Azok sem jártak olyan rosszul, akik a válság láttán rögtön áttették pénzüket részvényekből a kisebb hozammal kecsegtető, de egyúttal biztonságosabb fialtatási formákba.

A megtakarítási formák közötti váltás időzítésében döntő szerepük volt a privátbankároknak. Hiszen épp azért bízzák rájuk a befektetésekhöz nem értő vagy az árfolyamok nyomon követésével vesződni nem akaró magánszemélyek a vagyonuk kezelését, hogy idejében értesítsék őket, ha valamilyen piaci esemény miatt célszerű változtatni portfóliójuk összetételén. Ezzel szemben a HVG érdeklődésére mindössze két pénzintézet állította, hogy már a válság kezdetén szólt. A CIB Bank 2007 tavasza-nyára óta adott olyan jelzéseket az ügyfeleinek, hogy gazdasági visszaesés, azaz csökkenő trend várható. Krízisről akkor még nem volt szó, de a tőkepiaci árfolyamkilengések már jelentősen megnöttek. A Bank Gutmann pedig a válság előjelei látán, 2007 végétől csökkentette a portfóliók kockázatát – mondta Baki Zoltán, a Gutmann Magyarország Befektetési Tanácsadó Zrt. igazgatósági tagja.

A hallgatásba burkolódzó privátbankárok számára aligha mentség, hogy – mint hangoztatják – ügyfeleik 60-70 százaléka

nem aktív befektető, ezért velük nincsenek napi, heti kapcsolatban. Még az sem igazán jó alibi, hogy Magyarországon egy privátbanki ügyfélreferredenshez túl sok, 150-200 ügyfél tartozik, szemben a nyugat-európai 50-100-as átlaggal. Úgy tűnik ugyanis, hogy amikor a banki profit gyarapítására lehetőség kínálkozik – márpedig a privátbankárkodás, a több tízezer forintos jutalékok okán, a hazai bankok egyik legjövedelmezőbb üzletága –, akkor a pénzintézetek igen hamar képesek felmelegíteni a hosszú ideje hűvös ügyfélkapcsolatokat. Mi mással magyarázható, hogy egyesek a válságban

zalékban tőkegarantáltként ajánlott, végül mégis bebukott Lehman-kötvényekbe (HVG, 2009. március 28.). Hasonló motívumok játszhattak szerepet abban is, ahogy a forint 2008. nyári, makrogazdasági adatokkal alá nem támasztott erősödésétől megriadókat több hazai pénzintézet – élén a K&H-val és a Raiffeisennel – összesen százmilliárd forintos nagyságrendben olyan devizaszpekulációs ügyletekbe lovalta bele, amelyek miatt most félő, hogy nemcsak kezdeti befektetésüknek inthetnek búcsút, hanem akár magán-, illetve cégvagyonuk jelentős hányadát is elveszíthetik. Az egyébként konzervatív OTP klienseinek pedig a privátbanki portfóliók összeállításában döntő szerepet játszó OTP Alapkezelő egyes befektetési jegyeinek tavaszi árfolyamállásai miatt lehetnek átmenetileg nehéz pillanatai – állapította meg Karagich István, a BloChamps pénzügyi igazgatója. Igaz, azóta a cég azt tapasztalta, hogy a private banking üzletág egyes képviselői – például a K&H-nál – a korábbiaknál jobban ügyelnek arra, hogy a befektetési döntések felelősségét az ügyfelekkel közösen viseljék, mások viszont, mint például a Citibank, még most sem mutatnak erre hajlandóságot.

Keserű tapasztalataik miatt az ügyfelek mindenesetre egyre óvatosabbak. Talán a Raiffeisenre orroltak meg a legnagyobb számban a kuncsaftok rendkívüli veszteségeik, a befektetéseikkel kapcsolatos hiányos tájékoztatás és az ügyletek valós kockázatainak elhallgatása miatt, s készülnek a BloChamps információi szerint panaszukat jogi útra terelni – közölte Barócsi István, a társaság ügyvezető igazgatója. A csalódott ügyfelek az összes magyarországi ingatlanalap forgalmazásának tavaly novemberi felügyeleti felfüggesztését is részben a raiffeisenes alap megroggyanásának tudják be.

A bizalomvesztés miatt egyesek pénzé tették vagyonuk egy részét és azt banki széfben helyezték el, dacára annak, hogy így egy fillér kamatot sem kapnak. Mások a biztonságosabbnak ítélt privátbankárokhöz vitték át befektetéseiket – tájékoztatott Mozol Péter, a pénzátcsoportosítások egyik nyertesének számító UniCredit private banking fősztályvezetője. A legtöbbet egyébként az MKB profitált abból, hogy másutt sokan nem, vagy nem

Magyarországon private banking szolgáltatást nyújtó pénzintézetek^a

Pénzügyintézet neve	Összes kezelt vagyon (millió Ft)	Egy bankár által	Egy ügyfélre jutó	Ügyfelek száma (fő)	Minimális belépési összeg (millió Ft)
OTP Bank ^b	489 000	4 210	32,1	15 243	10
Raiffeisen ^c	259 136	4 180	46,0	5 668	20
CIB	180 000	7 870	75,0	2 400	40
UniCredit ^d	158 000	8 300	43,8	3 600	30
MKB ^e	150 000	7 000	130,0	1 150	50
Citibank	138 500	n. a.	27,5	5 000	15
Sal. Oppenheim	132 000	n. a.	n. a.	n. a.	134 ^e
Budapest Bank	86 000	2 800	40,9	2 100	25
Erste	80 000	5 000	90,0	900	50
BNP Paribas	78 000	19 500	125,0	500	100
Bank Gutmann	37 510 ^e	18 755 ^e	348,3 ^e	105	268 ^e
Takarékbank	7 000	1 400	38,8	180	20

^a2009. június 30-án. ^b2009. május 31-én. ^c2009. március 31-én. ^d2008. december 31-én. ^eA 2009. július 24-éi 267,93 forintos euróárfolyamon. ^fCsaládok száma. Rövidítés: n. a. = nincs adat.

Forrás: pénzintézetek adatközlése

nemhogy csillapították volna a kockázatehséget, hanem még 2007-ben, sőt 2008-ban is bőszen értékesítettek rendkívül rizikós termékeket a gyanútlan ügyfeleknek?

Igaz, sokaknak nem nagyon kellett tukmálni a magas hozammal kecsegtető, kockázatos termékeket. A válság előtti mesés árfolyamnyereségektől megrészegülve a kliensek egy része különösen nagy kockázatvállalási hajlandóságot mutatott – vélekedett Kállay András, az Erste private banking igazgatója. Ezzel együtt sem tűnik tisztességesnek, hogy például a K&H közel 30

» az ügyfelek mindenesetre egyre óvatosabbak

milliárd forint értékben sózott rá magánügyfeleire belga anyabankja, a KBC rendkívül kockázatos hitelek és értékpapírok fedezetével kibocsátott úgynevezett CDO-kötvényeiből (HVG, 2009. július 18.), míg a Citibank kockázatvállalástól kifejezetten ódzkodó kliensei a bank jutalékkal ösztönözött privátbankárjainak rábeszélésére elvesztáltak összesen 10 milliárdot a 100 szá-

